

Г.І. Євтушенко,

кандидат економічних наук, доцент

В.І. Куценко,

доктор економічних наук, професор

Н.Е. Кошарська,

старший викладач

Національний університет Державної податкової служби України

м. Київ, Україна

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ – ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ

„Вища школа покликана служити вогнищем наукової освіти та наукової творчості, бути школою загальнонародною, відкритою для всіх, хто володіє розумом і талантом”.

В.І. Вернадський

Двадцять перше століття називають століттям якості (освіти, культури, охорони здоров'я, життя). Серед найгостріших проблем, які стоять нині перед освітою в цілому і вищою зокрема, є забезпечення її високої якості.

Якість підготовки кадрів – це багатогранна категорія, яка за своєю сутністю відображає різні аспекти освітнього процесу – соціальні, політичні, демографічні, економічні тощо. Якість – це і сукупність властивостей освіти, що визначають її здатність задовольняти потреби особистості, суспільства, держави. Елементами якості є залучення в роботу щодо якості всіх співробітників будь-якої організації, нових принципів взаємовідносин „керівник – підпорядкований”; делегування повноважень від вищої ланки до середньої; впровадження моральних і матеріальних стимулів хорошої роботи; методів зламу психологічного бар'єру щодо сприйняття нововведень. Цьому має сприяти активне використання в процесі підготовки кадрів інноваційних технологій. Лише фахівці, підготовлені таким чином, можуть успішно справитись із завданням – забезпечення інноваційного типу господарювання на основі продукування нових технологій, їх трансферу у виробництво. Саме сучасні заклади вищої освіти виступають осередками освітньої, наукової та інноваційної діяльності.

Для забезпечення цього Україна володіє широкою мережею вищих навчальних закладів (рис. 1) [5].

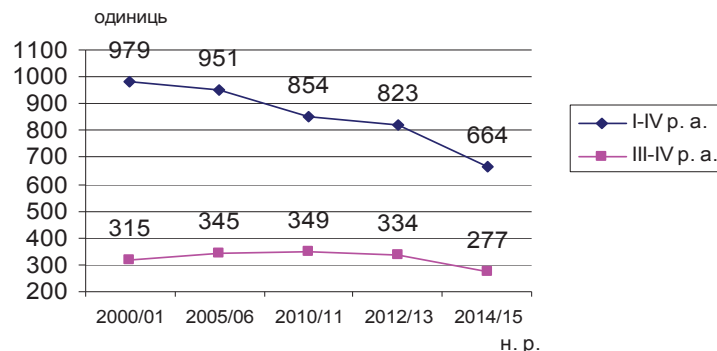

Рис. 1. Динаміка мережі вищих навчальних закладів, одиниць

Мережа ВНЗ в Україні є найбільшою в Європі. Досить великою є і кількість підготовлених у них фахівців (рис. 2).

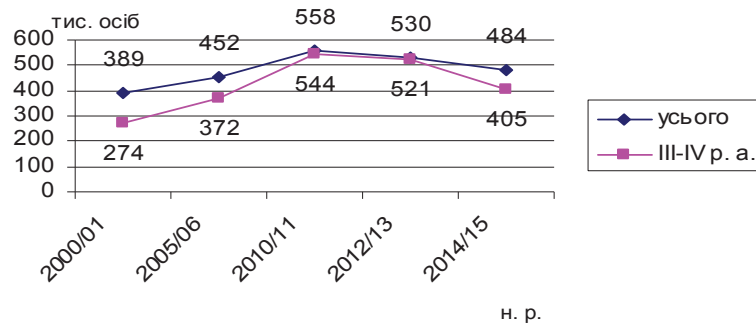

Рис. 2. Динаміка чисельності підготовлених у них фахівців, тис. осіб

Не дивлячись на те, що в Україні спостерігається тенденція зменшення мережі вищих навчальних закладів і масштабів підготовки кадрів, ці показники є одними з найвищих у Європі. Тому сьогодні здійснюване реформування вищої освіти в Україні має бути спрямовано на забезпечення не кількісних, а якісних змін, які сприяли б підвищенню конкурентоспроможності як випускників вишів, так і економіки нашої країни в цілому.

До речі, цій проблемі присвячено дослідження багато науковців. Серед останніх варто назвати К. Бартона, Г. Беккера, Т. Боголіб, А. Віфлеємського, Г. Голуба, Е. Денісова, П. Друкера, І. Каленюк, В. Кременя, Р. Пукаса, П. Рамера, М. Портера, Т. Шульца та багато інших. Проте, вища школа ще не стала дієвим чинником інноваційного соціально-економічного розвитку країни, і, на наш погляд, головною причиною цього є те, що підготовка кадрів здійснюється не на інноваційній основі.

За умов сьогоденного фінансування вищої освіти в Україні вона ще не спроможна забезпечити підготовку кадрів, як скажімо, це здійснюється в Німеччині, скандинавських країнах, де налагоджена тісна співпраця вищого навчального закладу з підприємницьким сектором, зокрема у сфері технологій та інновацій. А тому випускники ВНЗ України слабо підготовлені до інноваційної діяльності, під якою фахівці розуміють наукові, технологічні, організаційні, фінансові та комерційні дії, що реально призводять до здійснення інновацій або ж задумані з цією метою. „Інновація” визначається як нове для підприємництва, навчального закладу. До інноваційної діяльності входять дослідження та розробки, не пов'язані прямо з підготовкою конкретної інновації.

Останнім часом наша держава приділяє велику увагу фінансуванню наукових і науково-технічних робіт (рис. 3).

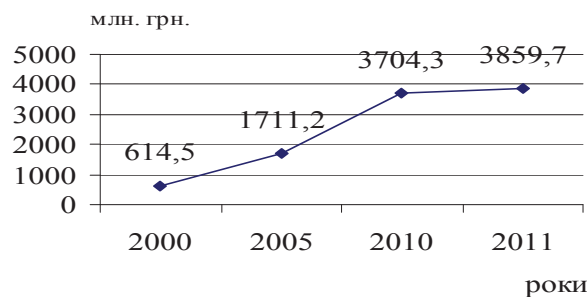

Рис. 3. Динаміка витрат державного бюджету на фінансування наукових і науково-технічних робіт, у фактичних цінах; млн. грн.

Як видно із рис. 3, лише протягом останнього десятиріччя на ці види діяльності українська держава збільшила фінансування майже в 16 разів. Однак у порівнянні з іншими країнами це кошти незначні. Приміром, у країнах ЄС-27 обсяг витрат на наукові дослідження у валовому внутрішньому продукті становить 2,06 %. У ряді країн він значно вищий, склавши у Фінляндії – 3,55 %, Швеції – 3,41; Данії – 2,99; Німеччині – 2,92; Австрії – 2,84; Франції – 2,26 %. В Україні витрати на науково-технічну діяльність становили всього лише 0,77 % ВВП, у тому числі за рахунок державного бюджету – 0,33 % [1].

Недостатніми є й обсяги фінансування вищої освіти в цілому, а це зумовлює й стабільно низьке фінансування наукових досліджень у вищій школі (рис. 4).

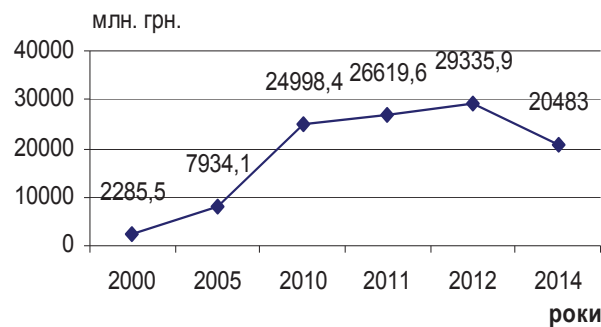

Рис. 4. Видатки зведеного бюджету на розвиток вищої освіти в Україні, млн. грн.

Як правило, в Україні вища освіта недофінансовується. А звідси – і низький рівень матеріально-технічної бази вищих навчальних закладів, що не дозволяє активно впроваджувати інноваційні технології в навчальному процесі, здійснювати підготовку кадрів на інноваційній основі, конкурентоспроможних на ринку праці не лише на, скажімо, європейському, але й на вітчизняному.

Тому вища школа України потребує модернізації, перш за все за рахунок диверсифікації фінансового забезпечення. Нині обсяг останніх (у розрахунку на одного студента) складає лише 28 % до рівня країн Європейського Союзу. Це дозволяє мати у розрахунку на один вищий навчальний заклад лише 90 комп'ютерів, а на один комп'ютер – 70 студентів. За таких умов у вищому навчальному закладі неможливо ефективно використати сучасну інформацію, яка стає головним ресурсом науково-технічного та соціально-економічного розвитку підготовки конкурентоспроможного фахівця. Тому вищі навчальні заклади, щоб прискорити підготовку кадрів на інноваційній основі, мають активно використовувати кращий досвід інших країн, взаємодіяти з ними, зокрема в Стратегії міжнародної науково-технічної взаємодії, що має включати:

- активне примноження інтелектуального капіталу;
- підвищення інноваційного статусу України на міжнародному рівні;
- використання науково-технічного потенціалу для вирішення проблем підвищення якості вищої освіти;
- моделювання перспектив науково-технічного розвитку у вищих навчальних закладах тощо [2].

Покращення комп'ютерного забезпечення навчального процесу у ВНЗ сприятиме досягненню синергетичного підходу до підготовки високоякісних кадрів. Синергетика (грецьке *sinergeia* – співробітництво) – це комплекс взаємопов'язаних принципів функціонування різних систем, здатних до самоорганізації. Синергізм – це результат комбінованого впливу всіх складових, коли сумарний ефект перевищує вплив поодиноких факторів [3; 4].

Впровадження нових технологій дозволяє, як свідчить практика, активніше у підготовці кадрів забезпечувати компетентнісний підхід. Освітніми цілями визначаються важливі компетентності, на формування яких має спрямовуватись сучасна система підготовки фахівця, що передбачає активне використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій [6].

У підготовці кадрів на інноваційній основі все зростаючу роль відіграють технологічні парки, які стають одним із основних елементів національної інноваційної системи. Проте в Україні вони ще не набули достатнього розвитку. Нині, як стверджують фахівці, лише 8 із них виконують інноваційні проекти.

Тож не дивно, що українські вищі навчальні заклади характеризуються низькою ефективністю з точки зору інноваційних досліджень, внеску до світового банку знань, інтеграції в міжнародні освітні та наукові мережі. Недостатньою мобільністю характеризуються викладачі і студенти вишів, їх зв'язки з бізнесом, як це має місце, скажімо, у Франції, яка є третьою країною за популярністю навчання за кордоном. Популярність зумовлена перш за все високою якістю освіти. Під час навчання у цій країні студенти мають можливість слухати лекції вчених з усієї Європи та США. Особливою увагою користується університетська освіта, яка вважається якісною, посівши третє місце в Європі і сьоме у світі в рейтингу QS World University Rankings, а 21 університет цієї країни входить

у Топ-500 загального рейтингу. Вартість навчання тут однакова як для французького, так і для іноземного студента, тобто зарубіжні студенти тут можуть здобувати знання на тих же умовах, що і громадяни Франції. Навчання у державних вишах цієї країни у більшості – безкоштовне. Якість підготовки кадрів забезпечується однакова, що в столичних, що у провінційних навчальних закладах. При цьому має місце яскраво виражена національна специфіка, а також шанобливе ставлення французів до свого походження, рідної мови та культури.

Нові технології навчання можна знайти перш за все у бібліотеці. Всьому світу відомий університет Париж-Сорбонна, що включає 17 університетів і вищі школи, пишається своєю бібліотекою, яка відкрилась ще в 1770 р. і нараховує понад 3 млн. книг. До речі, користування бібліотекою безкоштовне.

Поліпшення підготовки кадрів у ВНЗ України можливе і завдяки запозиченню досвіду вишів різних країн світу, у тому числі Франції.

Нині наша держава за кількістю тих, хто навчається лише у ВНЗ, посідає 9 місце серед 133 країн світу, тобто входить у першу десятку країн світу за цим показником. Зростає й кількість аспірантів і докторантів. Статистика свідчить, що 85 % аспірантів і більше 80 % докторантів готується у вищих навчальних закладах. Цьому сприяє перш за все наявний кадровий потенціал вишів. Адже тут працює 89 % кандидатів і 90 % докторів наук України. Проте ні підготовка фахівців з вищою освітою, ні кандидатів і докторів наук, на жаль, не сприяло прориву у новітніх технологіях, а також недопущенню розбалансованості економіки, що нині має місце. Все це свідчить про те, що вища освіта України потребує оновлення, впровадження у навчальний процес, у розподіл і споживання освітніх послуг інновацій. Це можна забезпечити шляхом диверсифікації ресурсного забезпечення, відродження меценатства, розвитку державно-приватного соціального партнерства, а також самофінансування.

Впровадженню в навчальний процес ВНЗ новітніх технологій сприяє посилення зв'язку ВНЗ з наукою. Тож не дивно, що Закон України „Про вищу освіту” передбачає необхідність забезпечення таких умов, за яких кожен викладач вишу має одночасно бути і дослідником, тобто, щоб він займався науково-дослідницькою діяльністю. Показником останньої є наявність публікацій, зокрема у науково-метричних виданнях. У 2013 р. їх було більше 9 тис. Зазначимо, що в Польщі, де населення значно менше, ніж в Україні, цей показник склав 35 тис.

Серед причин недостатнього рівня публікацій у науково-метричних виданнях, на наш погляд, є наступні:

- недостатній рівень фінансового забезпечення розвитку вищої освіти;
- застаріла матеріально-технічна база ВНЗ;
- нерозвиненість інноваційної інфраструктури вишів;
- проблеми працевлаштування випускників ВНЗ за здобутою у вишах спеціальністю;
- відсутність у науковців навичок комерціалізації своїх інноваційних винаходів тощо.

Технічні засоби, що використовуються в підготовці кадрів, постійно оновлюються. Сьогодні вся вища освіта тісно пов'язана і залежить від здатності створювати, сприймати та використовувати різного роду нововведення. В навчальний процес активно впроваджується Інтернет, мобільний телефонний зв'язок, персональний комп'ютер, компакт-диски, флеш-пам'ять, електронна пошта тощо. Відбувається злиття комп'ютера і телевізора в один технічний засіб – мультимедійний, який суттєво збільшує роль Інтернету. Для ефективного їх використання необхідно розробляти та реалізовувати стратегію інноваційного розвитку у вищій школі України.

З модернізацією вищої освіти, впровадженням нових технологій підготовки кадрів пов'язано й розвиток дистанційних технологій. Останні відкривають нові можливості забезпечення освітнього континууму, що в багато разів скорочує витрати на навчання, дозволяє поповнювати знання у зручний час для того, хто навчається, підвищує ефективність навчання. Дистанційне навчання стає потужним ресурсом для підвищення кваліфікації працівників. Адже в умовах дистанційного навчання на основі краудсорсінгу та ноосорсінгу, здійснюваних у професійному середовищі, є можливість із навчальних програм вилучати застарілий матеріал, створювати середовище для неперервного поповнення знань, що є потребою кожного фахівця. Тобто дистанційне навчання стає потужним ресурсом для підвищення якості підготовки кадрів. А якісна освіта та знання відкривають небачені можливості для подальшого розвитку суспільства та людини, входження останньої у світ науки і культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грига В. Вікова структура наукових кадрів в Україні: стан та тенденції / В. Ю. Грига, І. Ю. Єгоров // Проблеми науки. – 2014. – № 7/8. – С. 5.
2. Добровольська А. Інноваційний чинник стратегії модернізації України / А. Б. Добровольська // Проблеми науки. – 2014. – № 7/8. – С. 49.
3. Костікова В. Вплив комп'ютерних технологій на підготовку викладачів до занять // В. І. Костікова / Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2005. – № 4. – С. 40–45.
4. Костікова В. Стан і перспективи інформатизації вищої освіти / В. І. Костікова // Педагогіка, технологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту – 2007. – № 7. – С. 74–78.
5. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2013/14 навчального року. Статистичний бюлетень. – К. : Державна служба статистики України, 2014. – 165 с.
6. The Scimago Institutions Ranking, the SIR World reports 2012, Available in: http://www.scimagoir.com/pdf/sir_2012_world_report.pdf I. Parusinski, Ukraines Higher Education Institutions, European Focus. – 2010. – № 7, Available in: http://www.icpscom.ua/files/articles/56/10/EF_7_2010_ENG.pdf

М. Івченко,

студентка Міжнародного гуманітарного університету,

г. Одеса, Україна

Руководитель: кандидат технических наук,

доцент Н.А. Лебедева

ОСОБЕННОСТИ МЕНЕДЖМЕНТА В НЕПРИБЫЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ

Актуальность проблемы. Как известно, формирование и эффективное социально-экономическое развитие современного общества зависит от качества управления процессом влияния на общество через различные, так называемые «неприбыльные организации» (НО), имеющие широкий диапазон иерархического уровня, от органов государственной власти до различных фондов и политических партий. При этом возникает необходимость поиска критериев, позволяющих оценить эффективность работы НО, их роль и влияние на улучшение благосостояния общества и, как следствие, разработку методологии проведения менеджмента с учетом особенностей и уровня иерархии НО. Учитывая существующие негативные тенденции и проблемы в развитии экономики Украины на современном этапе, создание методологии, учитывающей принципиальные особенности менеджмента НО – задача безусловно актуальна и имеет государственное значение, что подтверждается увеличением количества и роли в обществе неприбыльных организаций, о чем свидетельствуют нижеперечисленные статистические данные. За период независимости Украины, главным управлением юстиции Украины было зарегистрировано 16171 общественных организаций, местными управлениями – 36358, в том числе, за 2014 год – 4499; гражданских объединений – 2332 (главным управлением юстиции Украины), 5370 – местными управлениями юстиции; в Украине существуют 256 политических партий и 113058 первичных партийных организаций; 129 организаций религиозного направления.

Целью работы является изучение особенностей и совершенствование менеджмента в НО, в том числе этапное развитие стратегического менеджмента, формирование организационных структур, специфика мотивации к труду, источники финансирования организаций третьего сектора экономики.

В Украине не принят закон регулирующий действие неприбыльных организаций, поэтому определение термина взято из ст. 14.1.121 Налогового Кодекса Украины «неприбыльные предприятия, учреждения и организации – предприятия, учреждения и организации, основной целью деятельности которых не является получение прибыли, а ведение благотворительной деятельности, меценатства и другой деятельности предусмотренной законом». В ст. 157.1 НКУ определен перечень неприбыльных организаций, зарегистрированных в соответствии с требованиями законодательства и внесенных органами государственной налоговой службы в установленном порядке в Реестр неприбыльных организаций и учреждений [1].